

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

✉: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501 ☎: 06-1/441-6502

✉: titkarsag@panasztestulet.hu

🌐: www.panasztestulet.hu

Ügyszám: FRP/341/2012/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

125/2013. (IV. 30.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ jogi képviselője útján 2012. május 4-én előterjesztett **panaszát** a 2013. április 30-án megtartott zárt ülésén – dr. Kádár András Kristóf testületi tag részleges különvéleményével – hozott döntése alapján

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1) A panaszos 2012. május 4-én jogi képviselője útján terjesztette elő panaszbeadványát, amelyet faxon juttattak el a Testület részére. A beadványban a panaszos a következőkről számolt be.

A panaszos az egyik baloldali párt szóvivőjeként 2012. május 1-jén a munka ünnepe alkalmából sajtótájékoztatót kívánt tartani, illetve saját könyvét kívánta dedikálni a Budapest, P. sétány és V. körút kereszteződésében rendezett majális keretében. A panaszos egy 3 cm átmérőjű, ötágú vöröscsillagot, közepén sarló-kalapácsot ábrázoló kitzűtöt viselt, mint a nemzetközi munkásmozgalom és a szolidaritás jelképét. 9 óra 40 perckor a rendőrség igazoltatta és előállította a panaszost a Gy. utcai rendőrségi épületbe. A panaszos ellen büntetőeljárás indult a Budapesti Rendőr-főkapitányságon a Büntető Törvénykönyvről szóló

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 269/B. §-ba ütköző bűncselekmény elkövetése miatt. A panaszost 13 óra 15 perckor bocsátották szabadon.

Az előállítás fogatosítására bűncselekmény gyanúja miatt került sor. A panaszbeadványban kifejtettek szerint tény, hogy a panaszos magatartása formálisan a Btk. 269/B. §-ába ütközött, azonban materiális értelemben bűncselekmény elkövetéséről nincs szó, mivel a cselekmény társadalomra veszélyessége és jogellenessége hiányzott. A panaszost, mint baloldali politikust egy békés politikai megmozdulásról a rendőrség pusztán azért állította elő, mert politikai közszereplése alkalmával nyilvánosan használta a vöröscsillagot és a sarló-kalapácsot, mint a nemzetközi munkásmozgalom és a szolidaritás jelképét.

A panaszos hivatkozik az Emberi Jogok Európai Bíróságának a Vajnai kontra Magyarország, valamint a Fratanoló kontra Magyarország ügyben hozott ítéleteire, melyekben a bíróság hasonló tényállás alapján megállapította az egyezményesértést. A jogalkotó nem gondoskodott arról, hogy a Btk. kifogásolt 269/B. §-a a Bíróság ítéletének megfelelően módosuljon. A vöröscsillag nyilvános használatát pönalizáló rendelkezés továbbra is a magyar jogrend része, ezért a rendőrség kénytelen bűnelkövetőként kezelni a szabad véleménynyilvánításhoz való jogát gyakorló személyeket. A panaszos álláspontja szerint a rendőri fellépés (előállítás) alkalmas arra, hogy az érintett politikai véleménynyilvánítását ellehetetlenítse, hiszen adott időben és helyen kizárja a politikai nézetek terjesztésének lehetőségét.

A panaszos az előállítás arányosságát is kétségbe vonta beadványában. Az intézkedő rendőr az intézkedés során kísérletet sem tett arra, hogy – a strasbourgi fórum által elvárt módon – tisztázza: a vöröscsillagot önkényuralmi rendszer dicsőítése, illetve valamely totalitárius eszme népszerűsítése céljából használta-e a panaszos. Ha a rendőr ezt megtette volna, konstataálhatta volna, hogy a jelképhasználatra egy demokratikus társadalomban tolerálandó céllal került sor. Azonban még ha a kontextus vizsgálatára az intézkedő rendőr nem is vállalkozott, megtehetette volna, hogy kamerával, vagy más alkalmas módon rögzíti a politikai véleménynyilvánítás körülményeit, majd igazoltatást követően feljelentést tesz a panaszos ellen. Így a sajtótájékoztatót és dedikálást a panaszos megtarthatta volna ott és akkor, amikor ennek jelentősége volt. Az aránytalan és szükségtelen előállítás miatt a panaszos Alaptörvény IV. és VIII. cikkében biztosított személyi szabadsághoz és gyülekezéshez való alapvető jogát is indokolatlanul korlátozta a rendőri intézkedés.

A panaszos meggyőződése szerint a bilincs kényszerítő eszköz alkalmazása szükségtelen és aránytalan volt, mivel a rendőri intézkedésnek nem szegült ellen; sőt, kifejezetten békés és együttműködő magatartást tanúsított. Az indokolatlan bilincshasználat alkalmas volt az Alaptörvény II. cikkében védelemben részesített emberi méltósághoz való jogának megsértésére, valamint egyúttal az Alaptörvény III. cikkében nevesített megalázó bánásmódnak is tekinthető.

A panaszbeadványhoz csatoltan az ügyvédi irodát a panaszos jogi képviselőre jogosító, aláírt meghatalmazás is érkezett a Testülethez.

A Testület részére a panaszbeadvány előterjesztésének napján egyúttal postai úton is megküldésre került a panasz.

2) 2012. május 21-én az előadó testületi tag tájékoztató levelet küldött a panaszos jogi

képviselője részére a Testület előtti panaszjelzés megindulásáról és egyúttal számos, a panaszbeadvány pontosítását célzó kérdést is feltett a történetekkel összefüggésben.

A jogi képviselő 2012. május 29-én kelt válasza postai úton érkezett a Testülethez, melyből az alábbi körülményekre derült fény.

A városligeti majálison több ezer, a konkrét intézkedés helyszínén 150-200 fő tartózkodott. A panaszos saját Facebook oldalán 2012. április 28-án és 29-én többször is meghirdette a könyvbemutatót és dedikálást. Ezen túlmenően a Magyarországi Munkáspárt 2006 honlapján 2012. április 30-án jelent meg a május 1-jén 13 órára tervezett sajtótájékoztatóra vonatkozó információ. A Magyarországi Munkáspárt 2006 a sajtótájékoztatóra vonatkozó meghívót az MTI-nek is megküldte. A városligeti majálist az MSZOSZ szervezte, velük kötött területbérletre vonatkozó szerződést a Civil Parlament. A Civil Parlament által kibérelt terület egy részét „Baloldali udvar” néven több szervezet, köztük a Magyarországi Munkáspárt 2006, felosztotta egymás közt, így ők biztosítottak helyet a panaszos 9 órára meghirdetett könyvbemutatójának, illetve a 13 órakor kezdődő sajtótájékoztatónak.

A rendőri intézkedés ellen a panaszos nem tiltakozott, szóváltásra nem került sor. A panaszost a helyszínről járőrautóval elvitték 50-100 méterre és a járműben várakoztak a rendőrségi szállítóra. Amikor a szállító megérkezett, a panaszost kiszállították, előrebilincseltek a kezeit és beültették a szállítóokocsiába. A bilincseléssel kapcsolatban annyi tájékoztatás hangzott el a rendőrök részéről, hogy „ez a szabály”. A panaszosnak a Gy. utcai objektum folyosóján bilincsből kellett várakoznia, mintegy 30 percet. Az orvosi vizsgálat idejére a bilincset eltávolították, majd a vizsgálatot követően újra megbilincseltek a panaszost, így a WC-t is megbilincselve kellett használnia. Miután a személyes tárgyait letétbe vették, a bilincset levették a panaszosról. A fogdán kevesebb, mint egy órát töltött el a panaszos, ezt követően újra megbilincseltek, és a kihallgatására kísérték, ahol a kihallgatás kezdetén eltávolították a bilincset. A rendőrség épületén belül az előállítás időtartama alatt a panaszos kihallgatására és lefoglalásra került sor, a rabosítást nem tudták elvégezni, mivel a technikus a munkaszüneti napon nem dolgozott. A kihallgatás 12 óra 30 perctől 12 óra 47 percig tartott, a lefoglalásra 13 órakor került sor. A panaszost 13 óra 15 perckor bocsátották szabadon a rendőrségről.

A jogi képviselő kifejtette, hogy álláspontja szerint a bilincshasználat kizárólagos célja a panaszos megfélemlítése volt, mivel sem cselekménye jellege, sem testalkata, sem viselkedése alapján nem volt ok azt feltételezni, hogy támadólag léphetne fel a rendőrökkel szemben. A jogi képviselő szerint amennyiben lett volna ilyen ok, akkor a panaszost a kihallgatás ideje alatt is megbilincselve tartották volna.

II.

A Testület 2012. június 21-én kelt levelében felvilágosítás-kéréssel fordult az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) Ellenőrzési Szolgálatán keresztül a Budapesti Rendőr-főkapitánysághoz (továbbiakban: BRFK), és kérte az intézkedéssel összefüggésben keletkezett rendőrségi dokumentumok, valamint a Testület által feltett kérdésekre vonatkozó rendőrségi álláspont megküldését. A rendelkezésre bocsátott iratokból az alábbi releváns tények voltak megállapíthatóak.

1) Budapest Rendőrfőkapitányának Rendészeti Helyettese 2012. július 10-én kelt levelében tájékoztatta a BRFK Hivatalvezetőjét a 2012. május 1-jei rendőri biztosítással kapcsolatos információkról.

Az érintett időpontban több, egymástól független rendezvény is zajlott a fővárosban. A rendőri biztosítás a .. számon jóváhagyott biztosítási terv szerint került végrehajtásra, amely korlátozott terjesztésű iratnak minősül 2022. április 15-ig. A levél kitér rá, hogy a panaszos igazoltatására a rendőri biztosítás keretében került sor.

A BRFK Csapatszolgálati Törzs parancsnoka által készített jelentés rögzíti, hogy a Lehet Más a Politika rendezvényt jelentett be 9 órától 19 óráig a Budapest, O.sétány, W. sétány és a K. szórakozóhely által határolt füves területre, a munka ünnepe alkalmából. A rendezvény célja a munka ünnepről történő megemlékezés volt.

8 óra 49 perckor a Magyar Kommunista Munkáspárt rendezvényén 40-50 fő, a Szociális Fórum rendezvényén 20 fő érdeklődő tartózkodott. A Munkáspárt rendezvényén 9 óra 6 perckor beszédek vették kezdetüket, kb. 65 fő érdeklődő részvételével. 9 óra 22 perckor a megjelentek felsorakoztak a K. köröndön, ezért a forgalmat a szervizútra terelték. 9 óra 26 perckor a menet elindult, összesen nagyjából 100 fő részvételével. 9 óra 42 perckor a helyszínparancsnok jelentette, hogy egy fővel (a panaszossal) szemben személyes szabadságot korlátozó intézkedésre került sor, mivel önkényuralmi jelképet (vörös csillag, sarló, kalapács) viselt a ruházatán. 12 óra 1 perckor a BRFK Gy. utcai objektuma előtt néhányan ülösstrájkot folytattak az előállított személy kiengedése érdekében. A demonstrálókat igazoltatták, és négy személyt előállítottak, mivel szintén a fent említett önkényuralmi jelképet viselték, az egyikükkel, mint szervezővel szemben szabálysértési feljelentés is készült.

2) A ... Kerületi Rendőrkapitányság (továbbiakban: kerületi rendőrkapitányság) kapitányságvezetője a Testület által feltett kérdések vonatkozásában az alábbi válaszokat adta.

a) A V. körút és P. út kereszteződésénél a panaszossal szemben a kerületi rendőrkapitányság állományába tartozó, Közrendvédelmi Osztály beosztottjai intézkedtek. Az intézkedő rendőrök berendelés alapján csapatszolgálati feladatot teljesítettek, parancsnokuk B. Á. r. százados volt.

b) A rendőrök szolgálati fellépése az erre vonatkozó előírásoknak megfelelt. Az intézkedést M. Cs. r. törzsszászlós (továbbiakban: r. törzsszászlós) hajtotta végre és az intézkedést járőr társa, G. A. r. főtörzsrőrmester biztosította. Az intézkedést a r. törzsszászlós tisztelgéssel, a napszaknak megfelelő köszönéssel, nevének és jelvéyszámának közlésével kezdte meg.

c) Az intézkedő rendőrök az intézkedés okaként a panaszos zakóján viselt, 3 cm átmérőjű ötágú vörös csillagot formázó kitűző viselését jelölték meg. A kitűző közepén sárga színű sarló-kalapács volt látható. Felhívták a panaszos figyelmét, hogy a kitűző viselésével a megvalósítja a Btk. 269/B. §-ba ütköző vétség törvényi tényállását. A panaszos a rendőrök kérdésére válaszolva elmondta, hogy az önkényuralmi jelképet tudatosan viseli, azt nem hajlandó levenni. Az intézkedő rendőr közölte a panaszossal, hogy cselekményével bűncselekményt követett el és hogy emiatt a helyszínen elfogja és előállítja, tájékoztatta továbbá arról, hogy az intézkedés ellen panasszal élhet.

d) A kerületi Rendőrkapitányság állományába tartozó rendőrök bilincset vagy más kényszerítő eszközt nem alkalmaztak az elfogott panaszossal szemben, bilincset a helyszíni parancsnok utasítására a helyszínre érkező kísérő állományból B. I. r. törzssászlós alkalmazott.

e) A Gy. utcai objektumban további intézkedést nem fogatosítottak az intézkedést végrehajtó rendőrök, a panaszos fogdán történő elhelyezését B. I. r. törzssászlós hajtotta végre.

f) A kapitányságvezető az intézkedő rendőröket jelentés tételére kötelezte és az elkészült jelentések alapján megállapította, hogy az intézkedést fogatosító r. törzssászlós és járótársa az intézkedési kötelezettségüknek eleget tettek, a panaszossal szemben jogszerűen és szakszerűen intézkedtek.

3) A panaszos elfogásáról 2012. május 1-jén a kerületi rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály KMB Alosztályán jelentés készült.

Az intézkedő r. törzssászlós jelentette, hogy a panasztétel alapjául szolgáló esemény napján a május 1-jén tartott rendezvények biztosításában vett részt. A V. körút és P. út kereszteződésében állt, amikor észlelte a K. sétány irányába gyalogosan közlekedő panaszost. A panaszos zakójának bal felső részén a mellkasának magasságában egy 3 cm átmérőjű, ötágú vöröscsillagot formázó kitűzöt viselt, amelynek közepén egy sárga színű sarló-kalapács volt látható. A r. törzssászlós arra való tekintettel, hogy a Btk. 269/B § -a bűncselekménynek minősíti az önkényuralmi jelkép viselését, a panaszost intézkedési kötelezettsége folytán intézkedés alá vonta, igazolásra szólította fel, aminek a panaszos eleget tett. A panaszos a r. törzssászlós arra vonatkozó kérdésére, hogy tisztában van-e azzal, hogy tiltott önkényuralmi jelképet visel, a panaszos azt felelte, hogy igen, azt tudatosan viseli és nem hajlandó levenni, illetve tájékoztatta a r. törzssászlóst, hogy a vöröscsillag viselése miatt már „Strasbourgba is írt.” Az intézkedő rendőr tájékoztatta a panaszost, hogy őt bűncselekmény elkövetése miatt elfogja és előállítja, amely tájékoztatást a panaszos tudomásul vett. Az eligazításon elhangzottaknak megfelelően a r. törzssászlós jelentette a történeteket az eligazító parancsnoknak, aki a helyszínre rendőrségi szállító járművet küldött. A rendőrségi gépkocsival érkezett a BRFK egyik osztályának két munkatársa, S. G. r. törzsrőmester és B. I. r. törzssászlós. A panaszostól az önkényuralmi jelképet ábrázoló kitűzöt az intézkedő r. törzssászlós átvételi elismervény ellenében átvette és tájékoztatta a panaszost az intézkedéssel kapcsolatos panasztételi lehetőségeiről.

A jelentés a bilincselésre vonatkozóan rögzíti, hogy az Rtv. 48. § c) pontja alapján szökés megakadályozása érdekében bilincs alkalmazására került sor. A panaszos kezeit a rendőrségi szállítóba való beszállás előtt a BRFK egyik osztályának állományába tartozó B. I. r. törzssászlós bilincselte meg. A bilincselés sérülést nem okozott.

A jelentés végén található kapcsolódó parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint az elfogás jogszerű, a bilincselés jogszerű és szakszerű volt.

4) A rendezvényen végrehajtott előállításról kiállított Jelentőlap azt tartalmazza, hogy a panaszossal szemben bilincs alkalmazására került sor, amit az “ellenszegülés megakadályozása” indokolt.

5) 2012. július 5-én kelt jelentésében az intézkedő r. törzssászlós az elfogásról szóló jelentéshez képest az alábbi új információkat tárta fel.

Az intézkedésről felvétel nem készült, mivel nem kapott az eligazítás során felvétel készítésére alkalmas eszközt.

A panaszos azon tájékoztatására vonatkozóan, miszerint Strasbourgba is írt már levelet a korábbi esetei miatt, a r. törzssászlós elmondta neki, hogy mivel a panaszos Magyarországon tartózkodik és a magyar Btk. büntetni rendeli a szóban forgó cselekményt, ezért őt elfogja és előállítja. A május elsejével kapcsolatos rendezvények miatt több ezer ember tartózkodott a Városligetben, így a r. törzssászlós álláspontja szerint egyértelműen megvalósult a nagy nyilvánosság előtti használat.

Az eligazító parancsnok a helyszíntre érkezve előállító járművet hívott, ami 10 órakor érkezett meg. A panaszos az intézkedés során nem viselkedett agresszívan, nem volt arrogáns, ezért vele szemben a r. törzssászlós nem alkalmazott kényszerítő eszközt.

A helyszínről a panaszos nem járóautóval, hanem „rabmobillal” került beszállításra. A panaszos kezét B. I. r. törzssászlós bilincselte meg, elmondása szerint azért, mert az ilyen típusú gépkocsiban történő szállítás során ez előírás. A panaszos befogadásával kapcsolatos teendőket (orvosi szoba, befogadás) a Gy. utcai objektumban B. I. r. törzssászlós hajtotta végre, míg r. törzssászlós az előállítást követően haladéktalanul megkezdte a szabadságot korlátozó intézkedésről szóló jelentés megírását.

A r. törzssászlós 2012. július 9-én felettese utasítására az alábbiakkal egészítette ki a fenti jelentését.

A 2012. május 1-jén történt eligazítás pontos részleteit az intézkedés óta eltelt idő miatt felidézni nem tudta, az intézkedéskor a felállítási helyén G. A. r. főtörzssörmesterrel látott el szolgálatot. A panaszossal szemben az intézkedést a r. törzssászlós kezdeményezte és G. A. r. főtörzssörmester biztosította. Az intézkedés a napszaknak megfelelő közléssel, tisztelgéssel kezdte meg, valamint a r. törzssászlós közölte az intézkedés célját is.

A panaszjogról való tájékoztatás kapcsán r. törzssászlós nem tudta felidézni, hogy a határidőkről (az intézkedéstől számított 30 nap az intézkedést fogantató szerv esetében, illetve a Testület vonatkozásában 8 nap,) adott-e tájékoztatást. Mivel videofelvétel sajnálatos módon nem készült, így utólag már nem ellenőrizhető a tájékoztatás kétséget kizáróan, azonban az intézkedései során minden alkalommal tájékoztatja az intézkedés alá vontakat, így valószínűleg ez alkalommal sem történt másként.

6) Az intézkedést biztosító r. főtörzssörmester 2012. július 9-én kelt jelentése új információkat nem tartalmaz, ezért annak ismertetésétől a Testület eltekint.

7) A BRFK Rendészeti Szervek egyik osztályának osztályvezetője 2012. július 10-én kelt levele az alábbiakat tartalmazza.

A bilincs alkalmazására a fogvatartottak kísérésének biztonságos végrehajtásáról szóló 59/2010. (XI. 8.) BRFK Intézkedés 14. pontja alapján került sor. A bilincselést testi kényszer nem előzte meg, mivel nem önálló rendőri intézkedés részeként került alkalmazásra, hanem kíséresi feladat végrehajtása során. A panaszos kezeit előrebilincseltek.

Az Alosztály munkatársai 10 órakor helyezték el a fogvatartott panaszost az előállító gépkocsiba és az előállítást foganatosító rendőrökkel együtt a Gy. utcai Központi Fogdába szállították.

A panaszos orvosi vizsgálatát 11 óra 10 perckor kezdték meg, amely után a panaszost a fogdaőrök a befogadó egységbe kísérték, ahol megkezdődött a tájékoztatás, a nyilatkozatok kitöltése, aláírása (11 óra 35 perc) és a letételezés. A panaszost 11 óra 50 perckor helyezték el az előállító helyiségben. Bilincselést az objektumon belül is alkalmaztak, a rendelőtől az előállítóig, a már hivatkozott BRFK Intézkedés alapján.

A panaszos az előállítása alatt a megfelelő magatartást tanúsított.

A levél szerint amennyiben a panaszos jelezte szükségleteit az őrnöknek, „abban az esetben az őrnök biztosították a WC használatot, ennek során kényszerítő eszközt nem alkalmaznak.”

Az előállító helyiségben a panaszos 11 óra 50 perctől 12 óra 15 percig tartózkodott, ezt követően a kihallgatására kísérték a Gazdaságvédelmi Főosztály Gyorskocsi utcai objektumának hivatali helyiségébe. A panaszos személyi szabadságának korlátozása 2012. május 1-jén 13 óra 15 perckor szűnt meg.

8) Megküldésre került az előállító helyiségben elhelyezett/fogvatartott személyekről vezetett névsor, amely szerint a panaszos 11 óra 50 perc és 12 óra 15 perc között tartózkodott az előállító helyiségben. A letételezés tárgyáról felvett jegyzőkönyv, valamint „az előállított/elővezetett személy előállító helyiségben történő elhelyezésekor a szóbeli tájékoztatás megtörténtéről és megértéséről, hozzátartozó és egyéb személy értesítéséről, az élelmiszer és az írásos tájékoztatók átvételéről” elnevezésű nyilatkozat is a csatolt iratok részét képezi, utóbbit a panaszos aláírásával 11 óra 35 perckor ellátta. A kitöltött nyilatkozat szerint a panaszos hozzátartozója kiértesítését – az érintett telefonszámának megadásával – kérte, valamint 5 órát meghaladó fogvatartása esetére vegetáriánus étellelmezést kért.

9) A „Nyilatkozat az előállított/elfogott/elővezetett személy részéről” elnevezésű iraton a panaszos úgy nyilatkozott, hogy fertőző betegsége nincsen, sérülése az előállítása során nem keletkezett, hozzátartozója kiértesítését kéri, az előállítással és az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatos tájékoztatást megkapta, jogorvoslati jogairól tájékoztatták. A dokumentumon az szerepel, hogy a panaszosnak az előállításával kapcsolatban nincsen panasz, ugyanakkor a panaszos kézírásával az szerepel az iraton, hogy az előállítását jogtalannak tartja. A nyilatkozat utolsó pontja szerint a panaszos panasz- és sérülésmentesen távozik az előállítóból. A panaszos aláírásával ellátta a dokumentumot.

10) A BRFK másik osztályán kiállított igazolás szerint a panaszos személyes szabadságát 9 óra 40 perctől 13 óra 15 percig korlátozták. Az igazolás szerint a panaszosnak az előállítás időtartama alatt sérülése és panaszja nem keletkezett.

III.

A Testület álláspontja szerint a rendőri fellépés érintette a panaszosnak Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) IV. cikkében biztosított személyes szabadsághoz való jogát, VI. cikk (2) bekezdése szerinti személyes adatok védelméhez való jogát, VIII. cikkében biztosított békés gyülekezéshez való jogát, IX. cikkében biztosított szabad vélemény-nyilvánításhoz fűződő jogát, valamint XXIV. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő jogát, illetőleg az Alaptörvény II. cikkében rögzített emberi méltósághoz való jogát az alábbiak szerint.

Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése szerint: „Akinak az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (...) alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el.”

A Testület fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy vizsgálata során kizárólag annak megítélésére szorítkozhat, hogy az Rtv. idézett rendelkezésének megfelelően alkalmazott és az Rtv. IV., V. és VI. fejezeteinek hatálya alá tartozó intézkedések okoztak-e alapjogsérelmet a panaszosnak. Ennek megfelelően a Testület nem hivatott arra, hogy magát a cselekményt büntetőjogi szempontból értékelje, illetőleg nincs hatásköre a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) szerinti eljárási cselekmények indokoltságának, jogszerűségének vizsgálatára sem.

Figyelemmel azonban arra, hogy az egyes intézkedések jogalapjának és indokoltságának megítélése szorosan összefügg a panaszos cselekményével és annak minősítésével, ezért a Testület vizsgálata – összhangban az 50/2009. (III. 4.) számon, illetve 394/2009. (XI. 18.) számon, illetve 383/2012. (XI. 7.) számon közzétett állásfoglalásaival, amelyek jelen ügyvel lényegileg azonos tényálláson alapultak – kiterjedt a hatályos Btk., az Alkotmánybíróság vonatkozó határozata és az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek értékelésére is.

1) A fentiek mérlegeléséhez elengedhetetlen a vöröscsillag viselésére irányadó hatályos jogszabályok és esetjog áttekintése.

Az intézkedéskor hatályos Btk. 269/B. §-a büntetni rendeli az önkényuralmi jelképek használatát. Az (1) bekezdés szerint: „Aki horogkeresztet, SS-jelvényt, nyilaskeresztet, sarlókalapácsot, ötágú vöröscsillagot, vagy ezeket ábrázoló jelképet a) terjeszt; b) nagy nyilvánosság előtt használ; c) közszemlére tesz; ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el, és pénzbüntetéssel büntetendő.” A rendőri intézkedés során gyanú merült fel arra nézve, hogy a panaszos magatartásával megvalósította ezt a bűncselekményt. A hatályos Btk. tehát tiltja, büntetni rendeli a véleménynyilvánításnak olyan eszközzel és olyan módon való gyakorlását, ahogyan azt a panaszos tette.

A fenti Btk.-szakaszt mind az Alkotmánybíróság – általános jelleggel –, mind az Emberi Jogok Európai Bírósága – konkrét esetek kapcsán – vizsgálta.

a) Az Alkotmánybíróság a Btk. 269/B. §-át a maga teljességében alkotmányosnak találta a 14/2000 (V.12.) AB határozatban (a továbbiakban: AB határozat): „Az Alkotmánybíróság

megállapítja, hogy Magyarország történelmi tapasztalatai, és az alkotmányos értékeket fenyegető az a veszély, amelyet ma még az elmúlt diktatúrák ideológiáin alapuló tevékenységeknek a nyilvánosságban való megjelenése jelenthet a magyar társadalomra, meggyőzően, objektíve és ésszerűen igazolják e tevékenységek tiltását és a büntetőjogi eszközökkel való fellépést; a véleménynyilvánítási szabadságnak a Btk. 269/B. § (1) bekezdésében megjelenő korlátozása a történelmi háttér fényében nyomós társadalmi szükségletre adott válasznak tekintendő.

A törvény nem tiltja meg e jelképek előállítását, megszerzését, tartását, behozatalát, kivitelét, sőt használatát sem, ha ez nem nagy nyilvánosság előtt valósul meg. A törvény csupán a három kiemelt elkövetési magatartást (terjesztés – nagy nyilvánosság előtti használat – közszemlére tétel), aktív cselekvőséget ítéli olyannak, amely a demokratikus jogállam értékeivel szemben áll, mert alkalmas arra, hogy a hallgatóságra nem egyszerűen »sértő, meghökkentő vagy aggodalmat keltő«, hanem kifejezetten félelmet ébresztő, fenyegető hatása legyen azáltal, hogy a megvetett ideológiákkal való azonosulást, az eszmék nyilvános terjesztésének szándékát tartalmazza. Ez pedig alkalmas arra, hogy a demokratikus társadalom egészét, különösen pedig azok jelentős csoportjai, közösségei emberi méltóságát sértse, akik elszenvedői voltak a tiltott jelképekben sűrűsödő mindkét eszméhez és jelképeikhez tapadó, használatuk mellett elkövetett legsúlyosabb bűncselekményeknek.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság szerint a Btk. 269/B. § (1) bekezdésében megjelenő korlátozás a védett célok súlyához képest nem minősíthető aránytalannak, a korlátozás terjedelme és szankciója az alkalmazható legenyhébb eszköznek minősül, ezért a Btk. e szabályában megfogalmazott alapjog-korlátozás megfelel az arányosság alkotmányos követelményének.”

Az Alkotmánybíróság interpretációja egyértelmű abban, hogy a kérdéses jelkép nagy nyilvánosság előtti pusztá megjelenítését – a körülményektől függetlenül – a félelmet keltő ideológiákkal való azonosulásnak tekinti, és ennél fogva e magatartás büntetőjogi szankcionálását arányosnak (és a történelmi körülményekre tekintettel egy demokratikus társadalomban szükségesnek is) találja. Ennek az érvelésnek az alapján a Btk. 269/B. §-a a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos korlátozását jelenti, az eljáró rendőrök tehát egy hatályos és alkotmányosnak minősített norma szerint bűncselekményt elkövető személyeket állítottak elő, az őket erre kötelező törvényi rendelkezés alapján.

b) Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Bíróság) a Vajnai kontra Magyarország ügy (33629/06. sz. kérelem) kapcsán Strasbourgban 2008. július 8-án kelt ítéletében – az I. rendű panaszos egy korábbi, ugyanezen bűncselekmény miatti elmarasztalása kapcsán – megállapította, hogy az akkor hozott határozattal megsértették az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény 10. Cikkét. A strasbourgi döntés alapjául szolgáló Egyezményt – a Btk.-val azonos szintű norma – az 1993. évi XXXI. törvény hirdette ki. Az Egyezmény meglehetősen lakonikus módon megfogalmazott 10. Cikkének („mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához”) tartalmát a strasbourgi bíróság eseti döntései bontják ki, akkor tehát, amikor a magyar jogrendszerbe megfelelően átültetett cikk által biztosított jog mibenlétét vizsgáljuk egy konkrét esetben, nem mellőzhető a joggyakorlat vizsgálata.

Lényegét tekintve a Vajnai kontra Magyarország ügy nem különbözik a Testület előtt fekvő esettől: a strasbourgi bíróság vonatkozó ítéletéből kiindulva mindkét ügyben az vizsgálendő,

hogy a Btk. által tiltott önkényuralmi jelkép nagy nyilvánosság előtti használata, „a vörös csillag viselése kizárólag az önkényuralmi eszmékkel való azonosulást jelenti[-e], különösen azon tény fényében, hogy a kérelmező a vörös csillagot egy jogszerűen rendezett békés demonstráción, bejegyzett baloldali politikai párt alelnökeként viselte, akiről nem ismeretes, hogy a jogállamisággal szembehelyezkedve kívánna részt venni a magyar politikai életben.”

c) A Bíróság a Fratanoló kontra Magyarország ügy (29459/10. sz. kérelem) kapcsán Strasbourgban 2011. március 11-én kelt ítéletében a korábbi, szinte teljesen azonos tényállású Vajnai kontra Magyarország döntésére utalva másodszorra is kimondta az Egyezmény 10. cikkében biztosított véleménynyilvánítási szabadság sérelmét a vörös csillag viselésének büntetése miatt.

A Fratanoló-ügy előzménye, hogy F. J., a Magyarországi Munkáspárt 2006 korábbi elnöke egy 2004. május elsejei pécsi szakszervezeti rendezvényen úgy vonult fel, hogy a zakója hajtókáján nagyjából két centiméter átmérőjű ötágú vörös csillagot viselt. Mivel a férfi nyilatkozott a helyi televíziónak, a jelkép nagy nyilvánosságot kapott. 2007-ben büntetőeljárás indult, melynek során a Pécsi Ítéltábla önkényuralmi jelkép viselésének vétségéért 2010-ben megrovásban részesítette. A strasbourgi Bíróság F. J. elítélését jogsértőnek minősítette, és megállapította, hogy a politikus a véleménynyilvánítási szabadságával élt, amikor a vörös csillagot kitűzte kabátjára.

Ítéletében a Bíróság ismételten kifejtette, hogy a vélemény-nyilvánítási szabadság a sértő, megrázó vagy zavaró gondolatok kifejezését is védi, hiszen sokszínűség, türelem és széles látókörűség nélkül nem létezhet demokratikus társadalom. A Bíróság érvelése szerint a véleménynyilvánítási szabadsága alóli kivételek szűken értelmezendők, a korlátozás szükségességét pedig meggyőzően igazolni kell. A konkrét ügyre vonatkoztatva ez azt jelenti, hogy a vörös csillag viselésének büntetendősége – a Vajnai-döntésben megfogalmazott teszt alapján – akkor igazolható, ha fennáll a valós és közvetlen veszélye, hogy egy politikai párt vagy mozgalom visszaállítja a kommunista diktatúrát, és ha a bíróság vizsgálja a vörös csillag viselésének kontextusát, azaz azt, hogy a jelkép viselője azonosult-e annak önkényuralmi rendszert képviselő jelentéstartalmával. Mivel a Pécsi Ítéltábla ezt kifejezetten visszautasította, a strasbourgi bíróság ismételten megállapította az egyezmény sértést.

d) 4/2013 (II. 21.) számú határozatában az Alkotmánybíróság ismételten vizsgálat alá vonta a Btk. 269/B. §-ának az ötágú vörös csillag használatát tiltó fordulatát. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az önkényuralmi jelképek használatát tiltó büntető törvényi tényállás sérti a jogbiztonság követelményét, és ezzel összefüggésben a véleménynyilvánítási szabadságát. Az alaptörvény-ellenes rendelkezést az Alkotmánybíróság 2013. április 30-i hatállyal megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság figyelembe vette, hogy a 14/2000. (V. 12.) AB határozatban korábban már döntött a Btk. 269/B. §-ának alkotmányosságáról, azonban úgy ítélte meg, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának a kifogásolt jogszabályhellyel kapcsolatosan azóta hozott ítélete [Vajnai kontra Magyarország ügy (33629/06. sz. kérelem)] olyan jogilag jelentős új körülményt jelent, amely szükségessé teszi az ismételt vizsgálatot.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az önkényuralmi jelképek használatának büntetőjogi fenyegetettsége az emberi méltóság, valamint az Alaptörvényből levezethető

alkotmányos értékrend védelme érdekében indokolt lehet. A határozat indokolása szerint „Az alapjogok védelmében fennálló állami intézményvédelmi kötelezettség indokolhatja az arányos, azaz alkotmányosan indokolt módon történő állami beavatkozást. Az Alkotmánybíróság legitim célnak tekinti, hogy a törvényalkotó az emberi méltóság és az alkotmányos rend, illetve értékek védelmében büntetőjogi eszközökkel tiltsa azon magatartásokat, amelyek ezekkel ellentétesek. A jogalkotónak azonban pontos fogalom meghatározással és az önkényes jogalkalmazás ellen védő garanciákkal kell biztosítania a jogintézmény működését, ha a jogintézmény alapjog korlátozással jár. A diktatórikus rendszerekkel való azonosulást kifejező nézetek nyilvános megfogalmazása, terjesztése vagy hasonló célzatos magatartások büntetendővé nyilvánítása alkotmányosan elfogadható lehet, ha a büntetőjogi szabályozás kellően pontos, konkrét és meghatározott ahhoz, hogy az ne jelentsen aránytalan beavatkozást a véleménynyilvánítás szabadságába, illetve a tényállás a cél elérése érdekében a lehető legszűkebb körre vonatkozik.

Az Alkotmánybíróság azonban megállapította, hogy a Btk. 269/B. § (1) bekezdése túl tágan határozza meg a büntetendő magatartások körét, mert nem differenciál, hanem a jelképhasználatot általában rendeli büntetni, jöllehet a célzat, az elkövetési módozat vagy a kiváltott eredmény figyelembevétele az egyes szimbólumok esetében elengedhetetlen lehet.”

Az Alkotmánybíróság által kifejtettek szerint a jogszabály szóhasználata a bírói gyakorlatban is ellentmondásos ítélezéshez vezetett. A bírák szerint jelképhasználat általános büntetendővé nyilvánítása magában hordozza annak lehetőségét, hogy olyan magatartások is büntetendők minősülnek, amelyek bűncselekménnyé nyilvánítása aránytalanul korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát – ezért döntött a testület Btk. hivatkozott szakaszának jövőbeli hatályú megsemmisítése mellett.

e) A magyar jogalkotó a Btk. 269/B. §-ában foglaltak tartalmán jelen állásfoglalás meghozataláig – 2013. április 22-én – módosított. A jogalkotó a módosítás indokolása szerint az Alkotmánybíróság a már hivatkozott határozatára és a Bíróságnak joggyakorlatára figyelemmel határozta meg újra mind a jelenleg hatályos Btk.-ban, mind az új Btk.-ban a megsemmisített tényállás helyébe lépő új tényállást.

A módosítás az Alkotmánybíróság határozatára figyelemmel az önkényuralmi jelképek használatát tiltó rendelkezést oly módon módosítja, hogy az általános jellegű tiltás helyett az önkényuralmi jelképeknek a köznyugalom megzavarására alkalmas módon való terjesztését, nagy nyilvánosság előtti használatát vagy közszemlére tételét tiltja meg, azaz a korábbiakhoz képest szűkebb körben állapítja meg a büntetendő magatartások körét.

A módosított tényállás – amely 2013. április 30-án lép hatályba – szövege a következő:

„269/B. § Aki horogkeresztet, SS-jelvényt, nyilaskeresztet, sarló-kalapácsot, ötágú vöröscsillagot vagy ezeket ábrázoló jelképet a köznyugalom megzavarására alkalmas – különösen az önkényuralmi rendszerek áldozatainak emberi méltóságát vagy kegyeleti jogátsértő – módon

a) terjeszt,

b) nagy nyilvánosság előtt használ, vagy

c) közszemlére tesz,

ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el, és pénzbüntetéssel büntetendő.”

A jogalkalmazás megkönnyítése érdekében a tényállás példálódzva meghatározza, hogy a köznyugalom megzavarására alkalmas lehet az elkövetés módja, ha az az önkényuralmi rendszerek áldozatainak emberi méltóságát vagy kegyeleti jogát sérti. Tekintettel arra, hogy a köznyugalom megzavarására alkalmas mód, mint az elkövetői magatartás módja a tényállás eleme lesz, nem indokolt a tényállásban megtartani az Alkotmánybíróság által megsemmisített tényállás kivételeket megállapító (2) és (3) bekezdéseit. A köznyugalom megzavarására alkalmas mód ugyanis eleve kizárja az ismeretterjesztő, oktatási, tudományos, művészeti célból vagy a történelem, illetve a jelenkor eseményeiről szóló tájékoztatás céljából történő elkövetést, illetve az államok hatályban lévő hivatalos jelképeit sem érinti. Minderre figyelemmel az ilyen célokból történő elkövetés a jövőben továbbra sem lesz büntetendő.

2) Mindezek alapján tehát valószínűsíthető, hogy a Bíróság értelmezése alapján van a panaszosnak olyan, magyar törvényben rögzített alapvető joga, amelyet a vele szemben foganatosított intézkedés sért.

A Testület állandó gyakorlata szerint a belső jog és az Európai Emberi Jogi Bíróság konkrét ügyben hozott ítéletének alapjául szolgáló normák (így különösen az Egyezmény és az Egyezmény tartalmán alapuló, ahhoz szervesen kapcsolódó Bírósági gyakorlat) kollíziója okán Magyarországra nézve keletkezik kötelezettség az Alaptörvény Q) cikke alapján, mely szerint:

(1) Magyarország a béke és a biztonság megteremtése és megőrzése, valamint az emberiség fenntartható fejlődése érdekében együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével és országával.

(2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

(3) Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.

Az intézkedés időpontjában fennálló, ám az e) pontban említett módosítással feloldásra kerülő kollízióra tekintettel a Testület elsődlegesen megállapította az Alaptörvény Q) cikkére is tekintettel az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésében alapelveként deklarált jogbiztonság sérelmét, illetve az Alaptörvény XXIV. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmét a panaszos oldalán. A Testület hangsúlyozza, hogy a megállapított jogsértés valójában a rendőrség hatáskörén kívül esik, jogalkotói választ kíván(t), a panaszolt rendőri intézkedés egyúttal az alapjogsértés közvetítője.

A Testület ezzel kapcsolatban leszögezi azt is, hogy a vizsgálati mandátumát kijelölő Rtv. rendelkezés [92. § (1) bek.] szerint az esetleges rendőri jogsértés, mulasztás stb. kapcsán nem a rendőri felelősséget mérlegeli, hanem azt, hogy a rendőri intézkedés a panaszos alapvető jogát sértette-e, vagyis az intézkedés során, annak folytán sérült-e alapvető jog.

A Testület a panaszos beadványát a fentiekben kifejtett kiindulópontból értékelte, egyúttal vizsgálta a panaszossal szemben végrehajtott rendőri intézkedéseket.

3) Az Rtv. 13. § (1) bekezdése értelmében: „A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyen a tudomására hoznak”.

A Testületnek először azt kellett értékelnie, hogy az intézkedési kötelezettség, amely a fentiek szerint az eljáró rendőröket terhelte, mire terjedt ki, illetve a foganatosított intézkedéseknek konkrétan milyen jogalapja volt.

A fent ismertetett strasbourgi ítélet szerint a használó szándékainak vizsgálata elengedhetetlen annak eldöntéséhez, hogy a véleménynyilvánítási szabadság korlátozása, azaz a büntetőjog eszközeivel való fellépés indokolt-e. Ezt a követelményt a vöröscsillag viselésével kapcsolatban kialakult bírói gyakorlat a társadalomra veszélyesség kérdésén keresztül csatornáztatta be a büntetőeljárársba, vizsgálva, hogy megállapítható-e az önkényuralmi rendszerrel való azonosulás, illetve a Btk. 10. §-ában foglalt materiális bűncselekmény-fogalomnak való megfelelés. Ebben a keretben kell tehát a Testületnek megítélnie, hogy a foganatosított intézkedések jogalapja megállapítható-e, és amennyiben igen (és amennyiben a mérlegelésnek helye van), azok arányosnak minősíthetőek-e.

A korábban kifejtettekre tekintettel azt a Testület aggálytalanul meg tudta állapítani, hogy a rendőrök intézkedési kötelezettsége az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése alapján fennállt. Egyrészt amiatt, hogy az említett cselekményt a hatályos Btk. büntetni rendelte, másrészt pedig amiatt, hogy még a strasbourgi bíróság gyakorlatára figyelemmel is helye van azon elkövetői szándék vizsgálatának, hogy a hatályos magyar jog szerint önkényuralmi jelképnek minősülő szimbólumot milyen vélemény kifejezésére, milyen üzenet megfogalmazása céljából viseli nyilvánosan. A panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joga tehát, a rendőri intézkedés megkezdése következtében nem szenvedett sérelmet.

4) A panaszos igazoltatása – mint kiinduló intézkedés – okszerűsége és jogszerűsége kapcsán az Rtv. 29. § (1) bekezdésében foglalt szabályt kell irányadónak tekinteni, miszerint: „A rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani”.

A bűnmegelőzési–bűnüldözési célzattal nyilvánvalóan arányban áll az, ha a fentiek szerint meglehetősen bonyolult jogi megítélésű cselekmény kapcsán az intézkedő rendőrben kialakult gyanú alapján ezen ok szerint az érintettet igazoltatja.

A Testület – ezzel összefüggésben – felhívja a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 8. §-ának (1) bekezdését, melynek értelmében a rendőr az általa észlelt, vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével –

feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében. Tekintve, hogy az adott esetben az elkövető a rendőr számára ismert, azonban azonosításához – és a feljelentés megírásához – az érintett adataira szüksége van, az igazoltatást ez alapján elvégzi.

A Testület álláspontja szerint az igazoltatást megfelelő joggal hajtották végre az intézkedő rendőrök, továbbá az igazoltatással okozott korlátozás a fentiek alapján arányban állt az elérni kívánt céllal, ezért a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő alapvető joga nem szenvedett sérelmet az intézkedés során.

5) A panaszos előállításával összefüggésben a Testület az alábbi megállapításokat teszi.

A panaszos szerint az előállítás arányossága erősen kétségbe vonható, mivel az intézkedő rendőr kísérletet sem tett arra, hogy – a strasbourgi fórum által elvárt módon – tisztázza: a vöröscsillagot önkényuralmi rendszer dicsőítése, illetve valamely totalitárius eszme népszerűsítése céljából használta-e. A panaszbeadványban foglaltak szerint a rendőr megtehetette volna, hogy a kamerafelvétel birtokában az igazoltatást követően feljelentést tesz a panaszos ellen. A panaszos szerint, mivel nem tudta megtartani ott és akkor az eltervezett dedikálást és sajtótájékoztatót, amikor ennek jelentősége volt, az előállítás miatt az Alaptörvény IV. és VIII. cikkében biztosított személyi szabadsághoz és gyülekezéshez való alapvető jogát is indokolatlanul korlátozta a rendőri intézkedés.

A panaszbeadványban foglaltakkal ellentétben, az iratok alapján tényként kezelhető, hogy az előállítás nem bűncselekmény gyanújára, hanem szándékos bűncselekmény elkövetésén való tettenérésre alapozva történt.

A Testület rámutat arra, hogy a Rtv. 33. §-ának (1) bekezdése kötelező előállítási eseteket szabályoz: „A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek [...]”

Tekintettel arra, hogy az Rtv. 33. § (1) bekezdésének a) pontja, eltérést nem engedő, kogens norma, alkalmazása kapcsán az arányosság kérdése nem merül fel. Tettenérés esetén az intézkedő rendőr mérlegelés nélkül köteles elfogni és a hatóság elé állítani a szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt – nincs lehetősége arra, hogy az előállítástól eltekintve tegye meg feljelentését.

A tettenérés kérdése kapcsán fontos kiemelni: a panaszos beadványában is kifejtette, hogy magatartása formálisan a Btk. 269/B. §-ába ütközött. A panaszbeadványban kifejtettek a panaszos által tanúsított magatartást illetően nem állnak ellentétben a rendőrségről érkezett dokumentumok tartalmával. Mindezek alapján a Testület úgy foglalt állást, hogy az intézkedő rendőrök megalapozottan értékelték tettenérésként a történeteket, és alappal hivatkoztak az Rtv. 33. § (1) bekezdésének a) pontjára.

A Testület véleménye szerint a rendőrség az esetek nagy részében nyilvánvalóan nincsen abban a helyzetben, hogy a helyszínen kétséget kizáróan megállapítsa: az önkényuralmi rendszerrel vagy „tisztessegebb társadalomért küzdő nemzetközi munkásmozgalommal” való azonosulás kifejezéseként visel-e valaki nyilvános rendezvényen vöröscsillagot. A Testület álláspontja szerint egy egyébként tényállásszerű magatartás kapcsán a rendőrségnek

nem feladata a megfelelő információk hiányában a helyszínen állást foglalni a társadalomra való veszélyesség kérdésében. Fő szabály szerint tehát a rendőrség nem tekinthet el attól, hogy az ilyen szimbólumot viselő személyt intézkedés alá vonja, mivel a konkrét esetben a vöröscsillag viselése – mint a hatályos Btk. olvasatában tényállásszerű magatartás – kétségtelenül megalapozza a 33. §-a (1) bekezdésének megfelelő előállítási okot.

A kifejtettekre való tekintettel a Testület megállapította, hogy az előállítás jogszerűen korlátozta a panaszos személyes szabadsághoz fűződő alapvető jogát.

6) Ezt követően a Testület a panaszos előállításának időtartamával foglalkozott.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) bekezdése szerint az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig vagy őrizetbe vételéig, illetve előzetes letartóztatásáig, de legfeljebb az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdésében meghatározott ideig tart.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése főszabályként a „szükséges” időt jelöli meg és csak végső korlátként, határozza meg a 8 óras (illetve indokolt esetben, külön alaki feltételek mellett a további 4 óras) időtartamot. Felhívja a Testület a figyelmet az előállítás intézményének a személyi szabadságot súlyosan korlátozó jellegére, amelyre értelemszerűen vonatkozik az Rtv. 15. § (1) bekezdésében meghatározott azon általános arányossági követelmény is, mely szerint „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”.

A panasz-kiegészítésben foglaltak szerint a panaszost körülbelül 10 óra 30 perckor állították elő a rendőrségi objektumba. A panaszos orvosi vizsgálata 11 óra 10 perckor kezdődött meg, ezt követően a befogadó egységnél megkezdődött a nyilatkozatok kitöltése és letétele (11 óra 40 perc). A panaszost 11 óra 50 perckor helyezték el az előállítóban, ahol 12 óra 15 percig tartózkodott, ekkor kísérték át bilincsben a kihallgatására. A panaszos kihallgatási jegyzőkönyvét 12 óra 30 perckor nyitották meg, és 12 óra 47 perckor zárták le, a lefoglalásra 13 órakor került sor. BRFK másik osztályán kiállított igazolások szerint panaszos 13 óra 15 percig tartózkodott a BRFK Gyorskocsi utcai objektumában.

A Testület megítélése szerint a panaszos 3 óras előállítása nem tekinthető aránytalan hosszúnak. Ezen megállapítás során a Testület tekintettel volt arra, hogy az előállítás kapcsán az előállító helyiségbe történő elhelyezés, valamint a kötelezően elkészítendő dokumentumok kiállítása és aláírása, a különböző eljárási cselekmények (kihallgatás, lefoglalás) nyilvánvalóan időt vesznek igénybe. Az iratok alapján jelen esetben megállapítható, hogy a rendőrség által teljesített feladatot és elvégzett eljárási cselekmények a panaszos előállításának idejét nagyrészt kitöltötték, ezért a Testület a panaszos fogvatartását az elvégzett cselekményekhez mérten nem értékelte aránytalanul hosszúnak.

A fentiek alapján a Testület álláspontja szerint a panaszos személyi szabadsághoz való joga az előállítása időtartama miatt nem sérült, az alapjog korlátozására jogszerűen került sor.

7) A panaszos sérelmezte továbbá, hogy a rabszállítóban megbilincselték kezeit (előre helyzetben) és a rendőrségi objektumba érve a folyosón bilincsből kellett várakoznia mintegy 30 percig. Az orvosi vizsgálat idejére ugyan levették kezeiről a bilincset, azonban a vizsgálat végeztével rögtön visszahelyezték a bilincset, így megbilincselve kellett a WC-t használnia. Továbbá kifogásolta a panaszos azt is, hogy a kísérések alatt a panaszos kezeit – mialatt az orvostól az előállítóig, illetve az előállító helyiségéből a kihallgatóba kísérték – előre helyzetben megbilincselve tartották.

a) A Testület elsőként a rabszállító gépjárműben történt, valamint a kísérések során alkalmazott bilincselést vizsgálta.

A beadvány szerint a panaszost – bilincs nélkül – egy rendőrségi gépkocsival elvitték a helyszínről 50-100 méterre és ott várakoztak a rabszállító jármű megérkezéséig, a panaszos kezeit csak azt megelőzően bilincselték meg, hogy a rabszállítóba beszállították.

A BRFK egyik osztályának osztályvezető levele annyit tartalmaz, hogy a panaszos az előállítás időtartama alatt „a megfelelő magatartást tanúsította”, bilincselésre a a fogvatartottak kísérésének biztonságos végrehajtásáról szóló 59/2010. (XI. 8.) BFRK Intézkedés (a továbbiakban: BRFK Intézkedés) 14. pontja alapján került sor.

A Testület a bilincselés jogszerűségének megítélésénél a következő rendelkezésekre volt figyelemmel.

A kényszerítő eszközök alkalmazásának általános szabályait az Rtv. 16. §-a rendezi, eszerint a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

Ezt a szabályt egészítik ki a Szolgálati Szabályzat 39. §-ában foglalt rendelkezések akként, hogy az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.

A bilincs alkalmazásának szabályait a Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdése tovább részletezi. „Bilincs alkalmazása, az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt

- a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető,
- b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja,
- c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg,
- d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,
- e) ki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget,
- f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, vagy
- g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.”

A Szolgálati Szabályzat 76. § (1) bekezdése értelmében a kísérő őr feladata a felügyeletére bízott fogvatartott személy meghatározott helyre történő kísérése. Az (5) bekezdés ezen feladat ellátásával összefüggésben azt rögzíti, hogy „ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, a kísért személyt meg kell bilincselni”.

A Testület több korábbi állásfoglalásában is tárgyalta már a kísérés során történő bilincsalkalmazás kérdését [lásd pl. a 365/2012. (XI. 7.) számú állásfoglalást]. Azzal összhangban a panaszos kísérése alkalmával tanúsított rendőri eljárást a következő jogszabályok alapján értékelte.

A Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK Utasítás) a személyi szabadságukban korlátozott személyek kíséréseivel összefüggésben az alábbi rendelkezéseket tartalmazza. A 74. pont szerint „a kísérő őrzést végrehajtó rendőr szolgálatát a rendszeresített felszereléssel, bilincsre szerelt vezetősíjjal és bilincsrögzítő övvel teljesítse”. A 75. pont alapján a fogvatartott kísérésére vonatkozó utasítást a fogvatartás elrendelésére jogosult vezető adhat, aki az átkísérési utasításban határozza meg – egyebek mellett – a fogvatartott kísérésének módját, a kísérő őrök létszámát, fegyverzetét, felszerelését, a kényszerítő eszköz alkalmazását vagy az alkalmazás lehetőségét”.

A Testület figyelemmel volt továbbá – a rendőrség által is hivatkozott BRFK Intézkedés előírásaira is.

A 13. pont értelmében „a kísérést végrehajtó rendőr feladatát a rendszeresített felszereléssel – bilincsre szerelt vezetősíjjal és bilincsrögzítő övvel – teljesítse. A vezetősíj, illetve a bilincsrögzítő öv más erre alkalmas – emberi méltóságot nem sértő – eszközzel helyettesíthető.” A 14. pont szerint a „kísérési feladat végrehajtása során a fogvatartottat minden esetben meg kell bilincselni. A fogvatartott várható magatartására tekintettel keze előre vagy hátra is bilincselhető, szükség esetén lábbilincs is alkalmazható.” A 18. pont értelmében „a kísérés végrehajtását megelőzően, illetve a végrehajtást követően az átkísérési utasításon – óra, perc feltüntetésével – rögzíteni kell az átvétel idejét. Ez alapján pontosan megállapítható a bilincs használatának kezdete és befejezésének időpontja”.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a kísérés végrehajtásával, illetve a kényszerítő eszköz kísérés során történő alkalmazásával összefüggő rendelkezések a Szolgálati Szabályzatban és az ORFK Utasításban egyaránt azt rögzítik, hogy a kísért személy bilincselése lehetőség, annak szükségességéről – indokoltsága esetén – a kísérést elrendelő személy jogosult dönteni.

Ezzel szemben a BRFK Intézkedés a bilincselést mint kötelezően alkalmazandó eljárást említi, kizárva az egyedi mérlegelést a kényszerítő eszköz alkalmazásával összefüggésben.

Az irányadó rendelkezésekben mutatkozó ellenmondás feloldásában a Testület a Rendőrség Normalkotási Szabályzatáról szóló 23/2006. (XII. 29.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Normalkotási Szabályzat) előírásait vette alapul. A 7. pont szerint „a norma jogszabállyal vagy állami irányítás egyéb jogi eszközével ellentétes rendelkezést nem tartalmazhat”, továbbá „a szervezeti hierarchiában alacsonyabb szinten elhelyezkedő vezető által kiadott intézkedés nem határozhatja meg a magasabb szinten lévő vezető által kiadott intézkedésben, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasításban foglaltakkal ellentétes rendelkezést”.

Ebből egyértelműen következik, hogy a Magyarország Alaptörvényének T) cikke értelmében jogszabálynak minősülő Rtv.-vel és Szolgálati Szabályzattal, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasítással ellentétes rendelkezést Budapest rendőrfőkapitányának intézkedése nem tartalmazhat. Kétségtelen azonban, hogy a BRFK Intézkedés azon előírása, amely a bilincs alkalmazását kísérés esetére mindig kötelezővé teszi, ellentétes mind az említett jogszabályok, mind pedig az ORFK Utasítás tartalmával, hiszen a bilincs alkalmazása kapcsán egyértelműen kizárja a mérlegelés lehetőségét, a kényszerítő eszköz-alkalmazás szükségességének és indokoltságának vizsgálatát, és ezáltal az arányosság követelményének érvényesülését.

A konkrét eset vizsgálata során a Testület megállapította, hogy a rendőrök, eljárásukat az említett BRFK Intézkedés 14. pontjára alapítva, nem is mérlegelték, hogy szükség volt-e a panaszos megbilincselésére. A Testület – mint ahogyan ezt korábbi állásfoglalásaiban is jelezte – ezt a rendelkezést és gyakorlatot rendkívül aggályosnak találta, azonban úgy véli: az ezen alapuló bilincselés csak abban az esetben valósítja meg az emberi méltósághoz való jog indokolatlan, és ezért jogsértő korlátozását, ha a magasabb rendű normák alapján egyébként nem volna helye a bilincselésnek.

A Testület a bilincselés jogszerűségének értékelésekor alapvető jelentőséget tulajdonított annak, hogy az iratok alapján is megállapítható, hogy amikor a rendőrök a panaszost intézkedés alá kívánták vonni, ellenállást nem tanúsított, együttműködően viselkedett, az igazolásra való felszólításnak azonnal eleget tett és az előállítását is tudomásul vette. A BRFK Fogda és Kísérőőr-szolgálati Osztály vezetőjének levele annyit tartalmaz a panaszos magatartásával kapcsolatban, hogy a panaszos az előállítás időtartama alatt “a megfelelő magatartást tanúsította”. Az intézkedést kezdeményező rendőr későbbiekben kelt jelentése is azt tartalmazza, hogy a panaszos az intézkedés során nem viselkedett agresszívan, nem volt arrogáns, ezért kényszerítő eszközt a r. törzsászlós nem alkalmazott. Ugyanezen jelentés szerint a bilincselésre azért került sor a BRFK egyik osztályának állományába tartozó B. I. r. törzsászlós részéről, mert “ez az előírás”.

A rendőrségi iratok nem számolnak be arról, hogy a panaszos újra bármiféle ellenszegülést tanúsított volna, a rendőrökre próbált volna támadni vagy megkísérelte volna kivonni magát az intézkedés alól. Ebből a Testület azt a következtetést vonta le, hogy a bilincs jogszerű alkalmazásának az adott helyzetben egyik törvényi kritériuma sem teljesült. Ezért a Testület a bilincselést a panaszos esetében szükségtelennek, és ezért alapjogot sértőnek minősítette.

A Testület fentiek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos magatartása nem adott okot arra, hogy megbilincseljék a rabszállítóba való beszállításakor, ezért a Testület megállapította a panaszos emberi méltósághoz való alapvető jogának a megsértését. Úgyszintén megállapította a Testület, hogy az átkíséréskor végrehajtott bilincselés a panaszos emberi méltósághoz való alapvető jogának a megsértését okozta.

A Testület megjegyzi, hogy az országos rendőrfőkapitány arról tájékoztatta a Testületet, hogy a BRFK az ellentmondó rendelkezéseket az Rtv. és Szolgálati Szabályzat rendelkezéseivel összhangban módosította, 2012. november 12-ei hatállyal.

b) Abból, hogy a Testület megállapította, hogy a bilincselés jogalapja már a beszállításakor sem állt fent, következik, hogy a rendőrségi folyosón történő, várakozás közbeni bilincselés fenntartása is alapjogot sértő volt, ezért a Testület **a panaszos emberi méltósághoz való alapvető jogának a megsértését állapította meg.**

c) A panaszos beadványának kiegészítésében sérelmezte, hogy az orvosi vizsgálatot követően úgy használhatta a mosdót, hogy kezeiről nem távolították el a bilincset.

A BRFK Rendészeti Szervek Objektumvédelmi és Őrszolgálati Főosztályának Fogda és Kísérőőr-szolgálati Osztályának osztályvezetője 2012. július 10-én kelt levele ezzel kapcsolatban annyit tartalmaz, hogy amennyiben a panaszos jelezte szükségleteit, „abban az esetben az őrk biztosították a WC használatot, ennek során kényszerítő eszközt nem alkalmaznak.”

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése szerint a rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Tekintettel arra, hogy a panaszbeadványban foglalt állításokat a rendőrségről érkezett dokumentumok cáfolták, és olyan körülmény, amely a panaszbeadványban foglalt állítások igazolására alkalmas lett volna nem merült fel a panasz eljárás során, a Testület nem tudott állást foglalni abban a kérdésben, hogy alkalmaztak-e bilincset a panaszossal szemben a mosdóhasználat során. A Testület a fentiek nyomán arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos emberi méltósághoz fűződő alapvető jogának sérelme e vonatkozásban nem megállapítható.

IV.

Az intézkedés időpontjában fennálló kollízióra tekintettel a Testület elsődlegesen megállapította az Alaptörvény Q) cikkére is tekintettel az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság alapelveinek sérelmét, illetve az Alaptörvény XXIV. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmét a panaszos oldalán.

Felhívja a Testület a figyelmet, hogy az intézkedés időpontját követően, 2013. április 30-ai hatállyal a jogalkotó módosította a Btk. érintett rendelkezéseit a strasbourgi bíróság esetjogában megjelenő különbségtételnek megfelelően, így a jövőre nézve a rendőrség – ilyen esetben – mérlegelési lehetőséggel bír.

A Testület megállapította, hogy a rendőrök intézkedési kötelezettsége fennállt, ezért kimondta, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joga a rendőri intézkedés megkezdése következtében nem szenvedett sérelmet. A Testület álláspontja szerint az igazoltatást megfelelő joggal hajtották végre az intézkedő rendőrök, továbbá az igazoltatással okozott korlátozás a fentiek alapján arányban állt az elérni kívánt céllal, ezért a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő alapvető joga nem szenvedett sérelmet az intézkedés során. A Testület meggyőződött róla, hogy az előállítás jogalapja és időtartama megfelelő volt, és a panaszos személyes szabadsághoz fűződő alapvető jogának korlátozására jogszerűen került sor. A panaszos rabszállítóba való beszállításakor, illetőleg az átkíséréskor végrehajtott bilincseléssel összefüggésben megállapította a Testület, hogy arra szükségtelenül került sor, ezért a panaszos emberi méltósághoz való alapvető jogának sérelmét állapította meg. Ugyanakkor a mosdóhasználat során történő bilincs alkalmazással kapcsolatban a panaszos emberi méltósághoz fűződő alapvető jogának sérelme nem volt megállapítható.

Budapest, 2013. április 30.

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
előadó testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag